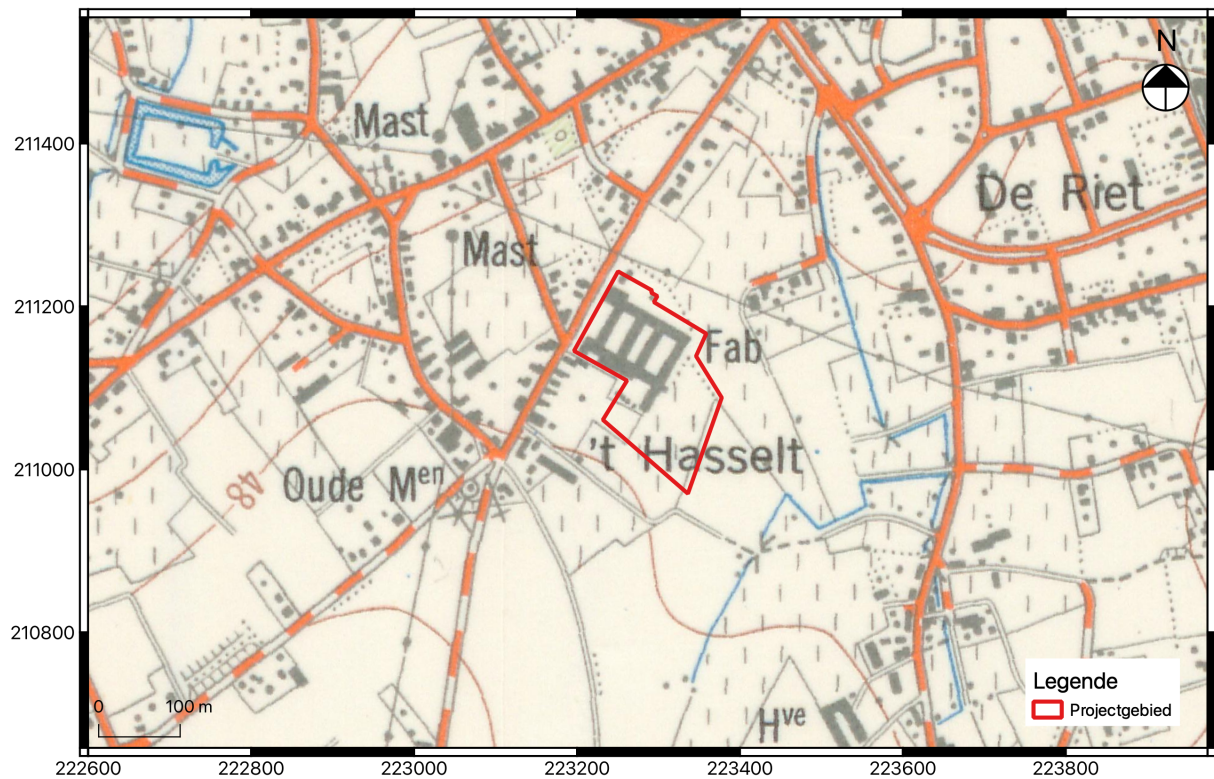

Archeologienota: De verkaveling aan de Willem II-straat te Pelt

**Sara Claessens
Annelies Fonteyn
Lawrence Dingens**

Colofon

Archeologienota: De verkaveling aan de Willem II-straat te Pelt

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Sara Claessens, Annelies Fonteyn, Lawrence Dings
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2022, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Archeologische voorkennis	3
1.1.3	Onderzoeksopdracht	3
1.1.4	Beschrijving geplande werken	4
1.1.5	Werkwijze	7
1.2	Assessmentrapport	8
1.2.1	Landschappelijke ligging van het projectgebied	8
1.2.2	Historische beschrijving van het projectgebied	12
1.2.3	Archeologisch kader van het projectgebied	17
1.2.4	Archeologische verwachting (datering en interpretatie) van het onderzochte gebied	20
1.2.5	Synthese	21
Hoofdstuk 2	Landschappelijk bodemonderzoek	23
2.1	Beschrijvend gedeelte	23
2.1.1	Administratieve gegevens	23
Hoofdstuk 3	Programma van maatregelen	36
3.1	Administratieve gegevens	36
3.2	Gemotiveerd advies	38
3.3	Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	39
3.3.1	Onderzoeksmethode en -strategie	39
3.3.2	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	43
3.3.3	Onderzoekstechnieken	43
3.3.4	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	45
Bibliografie		46

Hoofdstuk 3 Programma van maatregelen

3.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2022J139 en 2022J297
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 25702 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Sara Claessens OE/ERK/Archeoloog/2020/00002 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Pelt, Willem II-sstraat (fig. 3.1 en 3.2) Bounding box: punt 1: x = 223 196, y = 210 970 punt 2: x = 223 378, y = 211 243 Pelt, afd. 1, sectie B, percelen 427M, 428K, 430H (fig. 1.3)
Relevante termen:	Bureauonderzoek, Kempen
Bebouwde zones:	/

Archeologienota: De verkaveling aan de Willem II-straat te Pelt

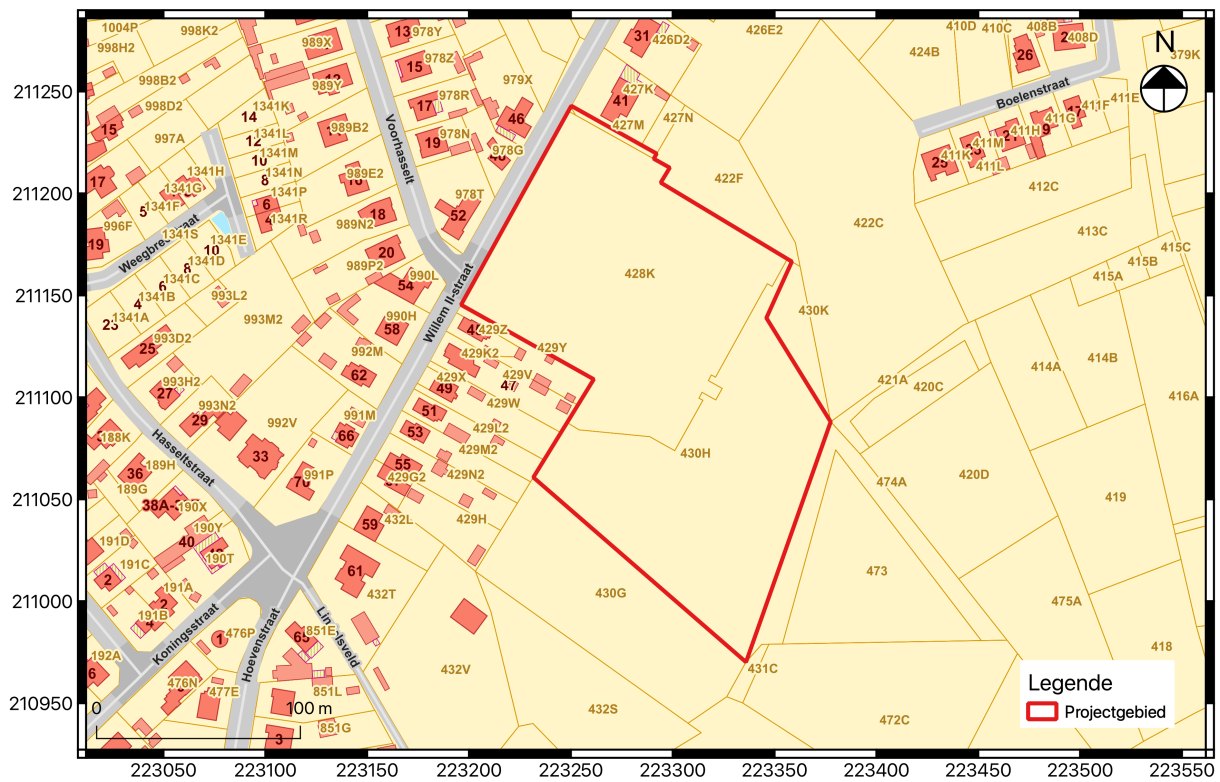

Fig. 3.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.

Fig. 3.2: Recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied.

3.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en landschappelijke boringen kon onvoldoende aangetoond worden dat er zich geen relevante archeologische waarden op het terrein aan de Willem II-straat te Pelt bevinden. Door de aard van de geplande werken – bebouwing met ondergrondse parking – is een verstoring van het aanwezige bodemarchief onvermijdelijk.

Het bureauonderzoek wijst erop dat het projectgebied interessante en relevante archeologische waarden kan bevatten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd. Het terrein lijkt op basis van het kaart- en fotomateriaal weinig verstoord waardoor eventuele archeologische sites goed bewaard kunnen zijn. Historische kaarten tonen namelijk geen bebouwing vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw. Enkel de sigarenfabriek kan vanaf de 20^e eeuw verstoring veroorzaakt hebben op het noordelijke deel van het projectgebied. De CAI geeft aan dat er in de omgeving al onderzoek is gebeurd met positieve archeologische uitkomsten als resultaat.

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kon niet uitgemaakt worden of de waargenomen bodemverstoringen van die aard waren dat archeologische bodemsporensites uit de (pre)historische periode ook (diepgaand) verstoord zullen zijn. Aangezien het gehele terrein verstoorde gronden tot op de moederbodem (C-horizont) omvat is het uitvoeren van een apart steentijdtraject niet nuttig en niet noodzakelijk. Er werd op het gehele terrein nergens een ruimtelijk goed bewaarde E- of B-horizont waargenomen die zou kunnen wijzen op een bewaring van het paleolooppoppervlak.

Door de aanwezigheid van een NAVO-pijpleiding kan een gedeelte van het projectgebied niet onderzocht worden. Deze leiding heeft reeds voor een verstoring in de westelijke hoek van het projectgebied gezocht, maar die ligt eveneens in een zone die niet toegankelijk is voor structurele werken en/of archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem.²⁹ Er wordt een zone van 10m langs beiden zijden van de leiding als buffer voorzien (zonder afpaling). Met afpaling kan deze zone worden verkleind tot 5 m. Er wordt echter – uit veiligheidsoverwegingen – geopteerd om binnen het vooronderzoek de 10 m buffer aan te houden. Bij een positief resultaat kan in samenspraak met de bouwheer, NAVO en Agentschap Onroerend Erfgoed gekeken worden of er ook verder onderzoek noodzakelijk is binnen deze grotere veiligheidsbuffer. **Voorafgaand aan eender welke bodemingreep dient Belgian Pipeline Organisation (Zone Limburg) gecontacteerd te worden.** De rest van het projectgebied (ca. 25 702 m²) wordt daarom geselecteerd voor verder onderzoek (fig. 3.3). Een proefsleuvenonderzoek voor het opsporen van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen is noodzakelijk/nuttig.

---

²⁹ Hoewel landschappelijk bodemonderzoek in de CGP niet als een onderzoek met ingreep in de bodem wordt beschouwd, mag ook dit niet worden uitgevoerd in de zone rond de leiding.

Fig. 3.3: Synthesekaart met zone verder onderzoek.

3.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

3.3.1 Onderzoeksmethode en -strategie

De keuze van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° is het **MOGELIJK** om deze methode toe te passen op het terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op het terrein?
- 3° is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° is het **NOODZAKELIJK** om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Nee	De landschappelijke boringen hebben aangetoond dat het gehele terrein verstoorde gronden tot op de moederbodem (C-horizont) omvat. Een apart prospectietraject voor het opsporen van (in situ bewaarde) artefacten is bijgevolg niet nuttig/noodzakelijk.

			De aardkundige (lithostratigrafische) opbouw van het terrein kan tijdens vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuvenonderzoek) op een meer efficiënte wijze worden geregistreerd waardoor meer accurate resultaten m.b.t de bodemkundige gesteldheid van het terrein worden verkregen.
Geofysisch onderzoek	Nee	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen, omdat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen, die mogelijk deel uitmaken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Uit de bureaustudie komen geen aanwijzingen naar voren dat het projectgebied grote en/of specifieke sporen zou bevatten. Behalve het feit dat kleinere sporen mogelijks niet opgemerkt worden, levert deze methode ook geen gegevens over de chronologie van eventueel gedetecteerde fenomenen. Na de uitvoering van geofysisch onderzoek dient bovendien steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem te worden uitgevoerd om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren. Dergelijk onderzoek is kosten-batengewijs niet te verantwoorden voor het huidige project.
Veldkartering	Nee	Nee	Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een steentijd artefactenvindplaats. Andere artefacten (bv. ceramiek, faunaresten) danken hun wetenschappelijke waarde voor een groot deel aan hun associatie met bepaalde sporen. Bovendien is het terrein volledig begroeid, waardoor resultaten uit een dergelijk onderzoek niet accuraat of precies zullen zijn. Deze methode wordt dan ook nuttig geacht voor dit terrein.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen er geen concrete elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een in situ bewaarde prehistorische artefactensite. De landschappelijke boringen hebben aangetoond dat het gehele terrein verstoorde gronden tot op de moederbodem (C-horizont) omvat. Een onderzoek door middel van verkennende archeologische boringen zou binnen dit project enkel een meerkost en onnodige verstering van de bodemopbouw betekenen.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen er geen concrete elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een in situ bewaarde prehistorische artefactensite. De landschappelijke boringen hebben aangetoond dat het gehele terrein verstoorde gronden tot op de moederbodem (C-horizont) omvat. Een onderzoek door middel van waarderende archeologische boringen zou binnen dit project enkel een meerkost en onnodige verstering van de bodemopbouw betekenen.
Proefputten i.f.v. steentijd artefactensites	Nee	Nee	Tijdens het bureauonderzoek kwamen er geen concrete elementen aan het licht die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een in situ bewaarde prehistorische artefactensite. De landschappelijke boringen hebben aangetoond dat het gehele terrein verstoorde gronden tot op de moederbodem (C-horizont) omvat. Een onderzoek door middel van proefputten zou binnen dit project enkel een meerkost en onnodige verstering van de bodemopbouw betekenen.

Proefsleuven en/of proefputten	Nee	Ja	<p>Deze onderzoekstechniek biedt een beter ruimtelijk overzicht dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Aangezien er geen complexe verticale stratigrafie wordt verwacht, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Deze methode kan eventuele grondsporen aan het licht brengen, alsook inzicht geven in de eventueel aanwezige archeologische niveaus. Om een uitspraak te kunnen doen over de totaliteit van het projectgebied, is het nodig een groter percentage van het terrein te onderzoeken (12,5%). Hoewel dit resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief, is deze techniek niet overdreven destructief. Verder onderzoek aan de hand van proefsleuven is noodzakelijk om de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein te bevestigen, tegelijkertijd kan er aandacht besteed worden aan de bodemopbouw (o.a. de impact recente bebouwing).</p> <p>Met de huidige begroeiing op het projectgebied is het nog niet mogelijk dit onderzoek uit te voeren.</p>
--------------------------------	-----	----	--

Omwille van voorgenoemde redenen wordt een **vervolgonderzoek in uitgesteld traject** geadviseerd. Bovendien staan er nog enkele gebouwen op het terrein. Het uitgesteld traject zal worden uitgevoerd wanneer het volledige terrein beschikbaar en toegankelijk is. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een **proefsleuvenonderzoek**. Voor de uitvoering van het vervolgonderzoek is het noodzakelijk dat het terrein wordt ontdaan van alle verhardingen, bebouwing en begroeiing. Bomen mogen geroid worden tot op het maaiveld.

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie werd gegenereerd om:

- Een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- Een te bekrachtigen nota op te stellen die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- Een te bekrachtigen nota op te maken die de (on)mogelijkheid voor en behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

3.3.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of er archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte deze voorkomen. Op deze manier zal het mogelijk zijn om in te schatten in welke mate de geplande werken een versturende impact zullen hebben. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraak te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en of er een mogelijk tot kennisvermeerdering bestaat.

Kan vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die het mogelijk zal maken de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek te bevestigen, te verfijnen of bij te sturen? Hiermee wordt bedoeld dat gegevens gegenereerd kunnen worden met betrekking tot:

- De opbouw van de ondergrond
- De aan- of afwezigheid van intacte bodems
- De graad van verstoring van de oorspronkelijke bodem
- De verwachte periode en aard van een eventuele site

De volgende onderzoeksvragen zijn hierbij van belang:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent³⁰ verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

3.3.3 Onderzoekstechnieken

3.3.3.1 Proefsleuven

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk (versie 4.0) hoofdstuk 8.6. Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie (landelijke context).

De aanlegdiepte van de proefsleuven wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider op basis van de vraagstelling en de onderzoeksdoelen. Ook de inplanting van kijkvensters wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. De locatie van kijkvensters staat in functie tot de densiteit en aard van de aanwezige bodemsporen.

---

³⁰ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en worden met een noordwest-zuidoost oriëntatie aangelegd. Er werd gekozen voor deze oriëntatie omdat ze dwars op het reliëf ligt. In totaal worden 14 proefsleuven aangelegd. Het betreft parallelle raaien van ononderbroken proefsleuven met een maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven (fig. 3.4 en fig. 3.5). Centraal in het westen bevindt zich een onderbreking in de nabijheid van de vervuilde zone. Omwille van de ligging van een NAVO-pijpleiding ten westen van het projectgebied, werden de proefsleuven in deze zone ingekort. Ter hoogte van de leiding dient een afstand van minimaal 10 m aan weerszijden gevrijwaard te worden.

Door middel van proefsleuven wordt 10 % van het onderzoeksareaal onderzocht. De oppervlakte van de kijkvensters bedraagt 2,5 %. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters worden ook gegraven om schijnbaar lege zones te controleren.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op alle archeologische niveaus waarop grondsporen te zien zijn.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

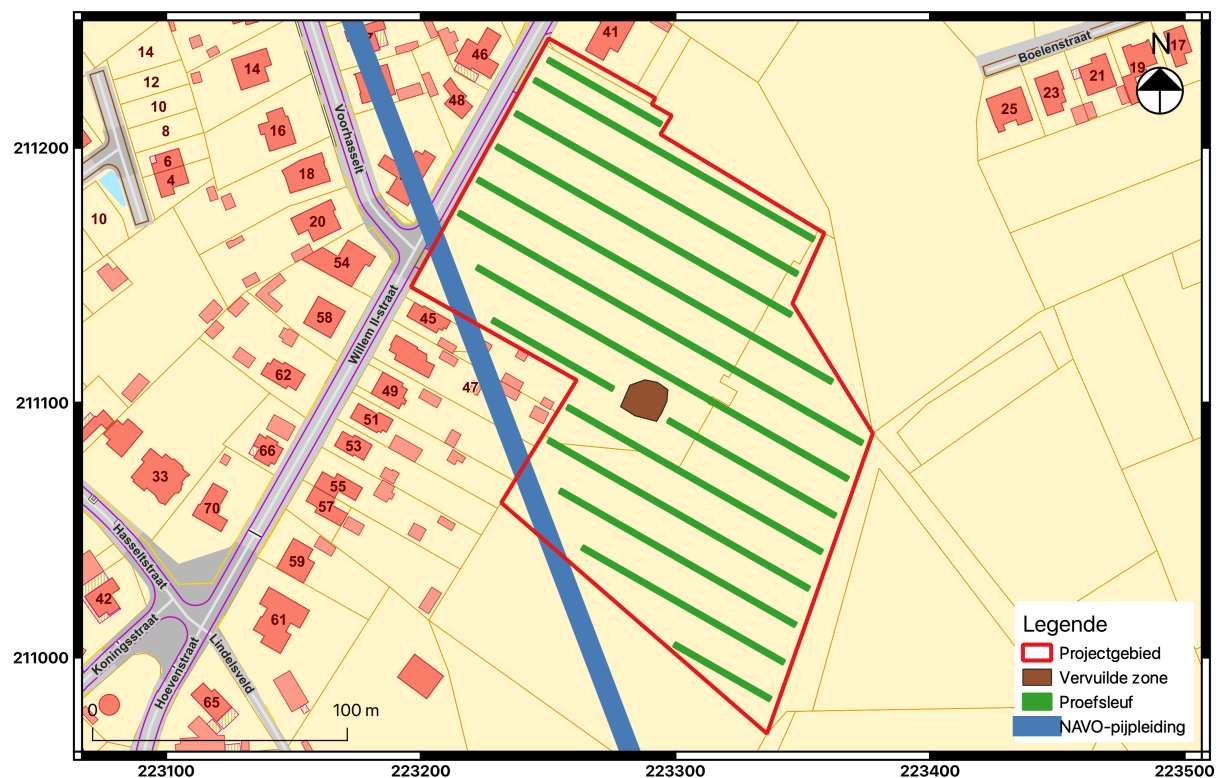

Fig. 3.4: Locatie voorgestelde proefsleuven geprojecteerd op het kadaster.

Fig. 3.5: Locatie voorgestelde proefsleuven geprojecteerd op de recente luchtfoto.

3.3.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

---

Bibliografie

ANTROP M., VAN EETVELDE V., JANSENS J., MARTENS I. & VAN DAMME S. 2002. *Traditionele Landschappen Vlaanderen – overzicht*. Universiteit Gent, Gent.

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., VERBELEN G., DIRIX E., PIL N., SYS A., AUDENAERT E. 2017. *Archeologienota met inreep in de bodem. Overpelt – Kadijk*. ARCHEBO, Kortenaen.

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., VERBELEN G., DIRIX E., SYS A., AUDENAERT E., KEERSMAEKERS E., BOUCKAERT K. 2018. *Nota met ingreep in de bodem. Overpelt – Kadijk (Fase 2A)*. ARCHEBO, Kortenaen.

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Audenaert E., Keersmaekers E., Doucet A., Bouckaert K. 2018. *Nota met ingreep in de bodem. Overpelt Kadijk (Fase 2B)*. ARCHEBO, Kortenaen.

DEVILLE T., HOUBRECHTS S. 2017. *Breugelweg te Overpelt*. ArcheoPro, Hasselt.

SAELENS D. 2021. *Archeologienota Pelt N713 x Ringlaan, mobipunt*. BAAC Vlaanderen, Bassevelde.

Vanalme B. 2022. *Technisch verslag bij grondverzet*. AB Soil Remediation Experts bv, Gent.

VAN DE KONIJNENBURG R. 2021. *Dorpsstraat – site TIO, archeologienota*. HAAST, Bree.